

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 162/04-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Mazáka o sťažnosti Ľubice Barčíkovej, bytom Z., zastúpenej advokátom JUDr. J. F., Z., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľubice Barčíkovej na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/04 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ľubici Barčíkovej p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť Ľubici Barčíkovej trovy právneho zastúpenia 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) na účet advokáta JUDr. J. F., Z., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 15. júna 2004 doručené podanie Ľubice Barčíkovej (ďalej len „sťažovateľka“), bytom H., zastúpenej advokátom JUDr. J. F., Z., označené ako „*Sťažnosť proti porušovaniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky – právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01 vedenom na Okresnom súde Košice II*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej aj „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 14 C 790/01), ktorá sa týka žaloby sťažovateľky o určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru (oznámenie doručené sťažovateľke 11. decembra 2000) proti správcovi konkurznej podstaty Víno, a. s., Košice.

Sťažovateľka podala žalobu 9. februára 2001 na Okresnom súde Zvolen, ktorý listom z 28. februára 2001 postúpil jej vec na prerokovanie a rozhodnutie miestne príslušnému súdu, t. j. Okresnému súdu Košice II. Spisový materiál bol okresnému súdu doručený 11. mája 2001. Okresný súd vyslovil 13. júla 2001 nesúhlas s postúpením veci a vec predložil na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Najvyšší súd uznesením sp. zn. Ndc 528/01 z 30. augusta 2001 rozhodol, že na

prerokovanie veci pôvodne vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 14 C 21/01 je miestne príslušný okresný súd, pričom okresnému súdu toto uznesenie bolo doručené 12. septembra 2001.

Vzhľadom na nečinnosť okresného súdu sťažovateľka podala 17. apríla 2002 sťažnosť na prietahy v konaní (predseda okresného súdu v odpovedi z 19. apríla 2002 sp. zn. Spr. 2352/02 nekonštatoval subjektívne prietahy v označenom konaní). Okresný súd ďalej listom zo 17. septembra 2003 postúpil spis predmetnej spisovej značky Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) so stanoviskom, že vo veci nie je vecne príslušný. Následne krajský súd listom z 29. januára 2004 postúpil spis na prerokovanie a rozhodnutie veci okresnému súdu, keďže o jej príslušnosti už rozhodol najvyšší súd.

Sťažovateľka uvádza, že „V predmetnej veci sa naďalej nič nekoná! Napriek tomu, že od podania nášho návrhu v tak závažnej pracovno-právnej veci už uplynulo takmer 3,5 roka, Okresný súd Košice II ešte do dnešného dňa nevytýčil ani termín prvého pojednávania!!!“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nasledovne:

„Okresný súd Košice II v konaní 14 C 790/01 porušil právo p. Ľubici Barčíkovej, bytom Z., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov priznané čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 600 000,- Sk.

Porušovateľ je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania v sume 9 340,- Sk na účet právneho zástupcu sťažovateľky...“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 162/04-9 z 30. júna 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 21. júla 2004 právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 29. júla 2004 (Spr. 1115/04, doručenom ústavnému súdu 6. augusta 2004) okrem iného uviedol:

„... Je pravdou, že návrh o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru bol sťažovateľkou podaný dňa 9. 2. 2001, avšak na Okresnom súde vo Zvolene, ktorý predmetný spis doručil tunajšiemu súdu dňa 11. 5. 2001. Vec bola pridelená do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. M. P., ktorá dňa 13. 7. 2001 vyslovila nesúhlas s postúpením veci nášmu súdu a prípisom z uvedeného dňa spis predložila na rozhodnutie o miestnej príslušnosti Najvyššiemu súdu SR v Bratislave. Tomuto súdu bol spis doručený 23. 7. 2001. Tunajšiemu súdu bol vrátený 12. 9. 2001 s rozhodnutím, že na prejednanie veci je miestne príslušný náš súd.

Dňa 17. 9. 2001 bol daný pokyn pre doručenie uznesenia Najvyššieho súdu SR v Bratislave účastníkom konania a rovnopis žalobného návrhu bol zároveň doručený na vyjadrenie žalovanej.

Stanovisko žalovanej bolo súdu doručené 23. 10. 2001 a 25. 4. 2002 bol daný pokyn pre jeho zaslanie právnej zástupkyňi sťažovateľky.

Dňa 31. 8. 2003 JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, prestala vykonávať funkciu sudkyne a následne boli všetky veci z jej súdneho oddelenia presunuté sudkyňi JUDr. E. B., ktorá dňa 17. 9. 2003 postúpila spis z dôvodu vecnej príslušnosti Krajskému súdu v Košiciach, ktorý ho dňa 12. 3. 2004 vrátil tunajšiemu súdu s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR.

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti je nutné pripustiť, že v danom konaní skutočne vznikli prieťahy. Tieto však boli spôsobené aj objektívnymi dôvodmi a to

dlhodobou práceneschopnosťou JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, ako aj enormnou záťažnosťou oboch vo veci konajúcich sudkýň. Vzhľadom na predmet sporu, ktorým je vyslovenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru, možno predpokladať i jeho skutkovú náročnosť.

Zároveň si dovoľujem poznamenať, že v čase, keď bola podaná štátnej správe súdu sťažnosť na prietahy v konaní (18. 4. 2002), ešte objektívne nebolo možné konštatovať prietahy v danom konaní a od tej doby ďalšia sťažnosť podaná nebola, aby bolo možné zabezpečiť plynulejšie konanie vo veci.“

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, v konaní Okresného súdu Košice II vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01, t. č. sp. zn. 14 C 13/04.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nestačí, ak štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu...“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01) ide o žalobu o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru s'ťažovateľky. Žaloby tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú a pri sústredenom postupe okresného súdu ju možno uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01), bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie s'ťažovateľky ako súčinnostné, ktoré zásadným spôsobom neprispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Vec pôvodne napadla na Okresný súd Zvolen 9. februára 2001. Okresný súd Zvolen postúpil vec 28. februára 2001 okresnému súdu a 28. februára 2001 oznámil postúpenie spisu právnenému zástupcovi s'ťažovateľky. Po ďalších prípravných úkonoch (1. marec 2001 a 27. apríl 2001) bol spis odoslaný 3. mája 2001 a doručený okresnému súdu 11. mája 2001.

Okresný súd predložil 13. júla 2001 spis na rozhodnutie o príslušnosti najvyššiemu súdu. Najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. Ndc 528/01 z 30. augusta 2001, že príslušný na konanie je okresný súd. Toto uznesenie bolo okresnému súdu doručené 12. septembra 2001.

Okresný súd ďalej vyzval 1. októbra 2001 žalovanú, aby sa vyjadrila k podanej žalobe. Žalovaná podala 23. októbra 2001 vyjadrenie. Po šiestich mesiacoch (25. apríla 2002) zaslal okresný súd uvedené vyjadrenie právnenému zástupcovi s'ťažovateľky (doručené 3. júna 2002). Po ďalších 12 mesiacoch dala 23. apríla 2003 sudkyňa okresného súdu

pokyn na zistenie, či je súvisiace konkurzné konanie skončené. Z úradného záznamu z 10. júna 2003 vyplynulo, že toto konkurzné konanie nie je skončené. Po opätovnom pokyne sudkyne (12. júna 2003) na zaslanie vyjadrenia žalovanej (expedované 31. júla 2003) došlo k zmene zákonnej sudkyne v predmetnej veci.

Konajúca sudkyňa vo veci postúpila 17. septembra 2003 spis sp. zn. 14 C 790/01 krajskému súdu pre nepríslušnosť, čo dala na vedomie účastníkom sporu (listy doručené 17. októbra 2003).

Krajský súd zaslal 21. októbra 2003 spis (sp. zn. 20 Cbi 52/2003) na rozhodnutie o príslušnosti najvyššiemu súdu (doručený 29. októbra 2003).

Najvyšší súd vrátil 18. decembra 2003 spis sp. zn. 20 Cbi 52/2003 krajskému súdu s upozornením, že vo veci už najvyšší súd rozhodol o príslušnosti okresného súdu.

Krajský súd vrátil 29. januára 2004 spis na prejednanie a rozhodnutie okresnému súdu, ktorý potvrdil 12. marca 2004 jeho prijatie a zaevidoval ho pod sp. zn. 14 C 13/04. Vec bola ďalej podľa rozvrhu práce pridelená vyššej súdnej úradníčke (22. júla 2004).

Z uvedených skutočností vyplýva, že v období od 23. októbra 2001 do 23. apríla 2003, t. j. počas 18 mesiacov, okresný súd nevykonal vo veci žiadny úkon, pričom ani po základných zisteniach neurobil doteraz počas celého konania (od 11. mája 2001 až do obdobia rozhodovania ústavného súdu o tejto sťažnosti) taký úkon, ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci samej, resp. opakovane sa zaoberal otázkou svojej príslušnosti, ktorá už bola zásadne vyriešená v predchádzajúcom priebehu konania.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už viackrát vyslovil názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieskumy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu na občianskoprávnom úseku či námietka postupného personálneho oslabenia, či reorganizácie tohto úseku a v dôsledku toho zmeny v osobe

zákonného sudcu, resp. veľkého počtu nevybavených vecí nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že konanie okresného súdu sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedené pod sp. zn. 14 C 790/01) ani po období takmer troch rokov od postúpenia veci miestne príslušnému okresnému súdu nie je právoplatne skončené. Vzhľadom na to, že okresný súd v rámci tohto obdobia bol nečinný celkovo jeden a pol roka a ani v období, počas ktorého konal, neurobil úkony, ktoré by účinne smerovali k rozhodnutiu vo veci samej, ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01) bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 14 C 13/04 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 600 000 Sk, pričom k tomuto rozsahu v príslušnej časti svojej sťažnosti uviedla:

„Stav neistoty ohľadne trvania pracovného pomeru závažne ovplyvňuje zabezpečovanie životných potrieb účastníka konania a jej rodiny.

Stav právnej neistoty ohľadne existencie pracovného pomeru v dôsledku prietahov zo strany Okresného súdu Košice II trvá už skoro 3,5 roka. Táto situácia spôsobila a aj spôsobuje sťažovateľke obrovské problémy pri hľadaní si nového zamestnania a zároveň aj finančné problémy. Od obdobia 11. 12. 2000, ako sťažovateľka obdržala od správkyni konkurznej podstaty okamžité zrušenie pracovného pomeru, stala sa nezamestnanou, vedenou na Okresnom úrade práce vo Zvolene a do právoplatne ukončeného súdneho sporu ju nik nezoberie s takouto vizitkou do prac. pomeru. Je pritom rozvedená a sama sa stará o jedno maloleté dieťa. Sťažovateľke bolo od decembra 2000 pozastavené vyplácanie rodinných prídavkov.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu vo veci sp. zn. 14 C 13/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 14 C 790/01), berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinila, a zohľadňujúc povahu veci, pozíciu sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk sťažovateľke za primerané finančné zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré vznikli právnomu zástupcovi sťažovateľky advokátovi JUDr. J. F., ktoré vyčíslil sumou 9 340 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2004). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 530 Sk a po 140 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2004